

STAV ŘEPKY OZIMÉ V POLSKU PŘED ZIMOU 2012/2013

Condition of winter rapeseed in Poland before winter 2012/2013

Marcin KOZAK, Władysław MALARZ, Aneta WÓJTOWICZ

Wrocław University of Environmental and Life Sciences

Summary: About 700 thousand ha of winter rapeseed have been sown in Poland in 2012/2013 season. Condition of rape plants in autumn 2012 is very good. We assume the price of seeds during 2013 crops will remain at the level of 2000 PLN per tonne or rise.

Key words: winter rapeseed, condition, yield

Souhrn: V sezóně 2012/2013 odhadujeme v Polsku rozsah osevu řepky ozimé na 700 tis. ha. Porosty řepky v Polsku na podzim 2012 jsou ve velmi dobrém stavu. Předpokládáme, že se cena během roku 2013 udrží na úrovni 2000 zł/t nebo ještě poroste.

Klíčová slova: řepka ozimá, stav porostu, výnos

Úvod

Od 1. května 2004 je Polsko členem Evropské Unie, v rámci EU 27 se řadí na 8. místo v celkovém počtu obyvatel a na první místo v počtu zemědělského obyvatelstva (na druhém místě v počtu zemědělských podniků). Polsko má širokou škálu přírodních podmínek. Rozloha zemědělské půdy v Polsku je 15,5 mil. ha

a z toho orná půda zaujímá 10,4 mil ha (louky 2,63 mil. ha, pastviny 0,65 mil. ha). Zemědělská populace zaujímá asi 15 % ze všech pracovníků, což jsou lidé pracující v zemědělství, lesnictví a rybolovu. V posledních letech Polsko velice rychle expanduje v rámci svého státu i v rámci EU.

Řepka v Polsku

Olejninu jsou skupinou plodin, která má ze všech rostlinných komodit nejbouřlivější rozvoj. Polsko je třetím největším pěstitelem řepky v EU (tab. 1). Výnosy ozimé řepky i většiny jiných plodin, závisí podstatně více na úrovni pěstitelské technologie, než na produktivitě prostředí (Vašák a kol., 2010). Velkou výhodou trhu s řepkou je dlouhodobě stabilní cena a bezproblémový odbyt (tab. 2). Zvýšený zájem o pěstování řepky má i další pozitivní stránky, například vyni-

kající předplodina, přerušovač obilných sledů, plodina, která se sklízí na počátku žní. Registrací a zkouškami odrůd je v Polsku pověřen COBORU (ÚKZÚZ). Počet registrovaných odrůd řepky ozimé v rámci COBORU je 94 (46 hybridních), ale pouze 36 odrůd je doporučeno COBORU z toho 20 hybridů. Odrůdami doporučenými pro nejvíce vojvodství jsou NK Technic (hybrid), Visbi (hybrid), Rohan (hybrid).

Tabulka 1. Přehled ploch, výnosů a produkce řepky ozimé a jarní v Polsku v letech 2008 - 2013

Rok	Plocha (tis. ha)	Výnos (t/ha)	Produkce (tis. t)
2008	771,1	2,73	2105,8
2009	810,0	3,08	2496,8
2010	769,3	2,70	2077,6
2011	830,1	2,24	1861,8
2012	721,5	2,61	1883,1
2013*	700,0	2,70	1890,0

* prognóza IEiGŻ-PIB

Tabulka 2. Prodejní ceny řepky a pšenice v Polsku

Rok	Řepka (zł/t)	Pšenice (zł/t)	Poměr cen řepka : pšenice
2008	1267,7	642,4	1,97:1
2009	1082,4	482,6	2,24:1
2010	1277,6	599,3	2,13:1
2011	1855,6	754,8	2,46:1
2012	2032,0	775,5	2,62:1

Zdroj: IEiGŻ-PIB, 1 zł = 5,98 Kč

Faktory omezující areál pěstování řepky v Polsku.

Pouze na půdách velmi dobrých a dobrých může být dosaženo relativně vysokého a stabilního výnosu, takových půd je v Polsku zhruba 50 %. Na středních půdách jsou výnosy řepky mnohem menší a více ovlivněné ročníkem, zejména v období s nedostatkem srážek v květnu a červnu. Na lehkých a velmi lehkých půdách, kterých je více než 5 milionů hektarů, jsou výnosy řepky nízké a velmi silný je zde vliv ročníku. Řepka je rostlina citlivá na počasí v zimní vegetaci, zejména na působení nízkých teplot bez dostatečné sněhové pokrývky (zima 2011/2012). Vymrzlou ozimou řepku nejčastěji zemědělci přesévají jarní řepkou, která ale nedosahuje takových výnosů. Podíl v osevním postupu

by neměl překročit 25 % (12,5 % při vysévání brukvovitých meziplodin). Vysoké zastoupení řepky v osevním postupu zvyšuje poškození způsobené škůdci a chorobami, omezuje likvidaci některých plevelů, vytváří organizační problémy (raný výsev) a nebezpečí vymrznutí. Již existuje několik lokalit s výskytem rezistentní populace blýskáčka řepkového, důvodem toho je používání levných prostředků se stejnými účinnými látkami a i nedostatečně zásobený trh postřiky s různým mechanismem působení. V posledních letech jsou nádorovitost košťálovin (*Plasmodiophora brassicae*) a hlízenka obecná (*Sclerotinia sclerotiorum*) velice rychle se šířící choroby s obrovskými ztrátami na výnosech.

Situace v roce 2012/2013

V Polsku přišla sklizeň obilovin (jako předplodin pro řepku) v roce 2012 až o 2 týdny dříve a navíc se velmi dobře připravovala půda. Výsledkem je to, že se řepka v Polsku zasela asi o 7-12 dnů dříve, než uvádí agrotechnický termín. V současnosti se výsevky pohybují mezi 40-70 semen/m² a tím téměř eliminujeme riziko vyzimování. Podmínky pro setí byly též ideální a díky tomu bylo seťové lůžko velice dobře připraveno. Odhadujeme rozsah osevu v Polsku na 700 tis. ha, v SR cca 160 tis. ha, v ČR 440 tis. ha (Vašák a kol., 2012). V Polsku se ve velkém praktikují předprodeje z nové sklizeň, nejčastěji za 2.000-2.200 zł/t (482-530 €/t).

Před zimou požadujeme v Polsku tento stav řepky:

- hustota 40-70 rostlin/m² (v závislosti na odrůdě),
- listová růžice min. 8-10 listů,
- kořenový krček silnější než 8 mm,
- hmotnost suché biomasy mezi 1,5-1,8 g na 1 rostlinu,
- kulový kořen delší než 20 cm.

Čím se liší pěstování řepky v Polsku a v ČR:

- pěstitelská technologie je intenzivnější v ČR,
- daleko větší půdní i klimatická rozmanitost Polska proti ČR,

- daleko větší extrémnosti vyplývající z těchto podmínek,
- použití azolů na podzim není v praxi v Polsku běžné (výjimka rok 2012 - podzim 2x aplikace triazolů)

Zemědělci budou zřejmě investovat nemalé finanční prostředky do regulátorů růstu, hnojení a pomocných látek i do porostů silně poškozených, a to hlavně díky dobré prodejní ceně a již podepsaným kontraktům. Výhledová potřeba řepkového semene je mnohem vyšší než výhledová produkce na rok 2012 (tab. 1). Vzhledem ke zvyšující se potřebě řepkového semene se z klasického exportéra pomalu bude stávat velký dovozce. Průměrné celkové náklady na pěstování 1 ha se pohybují kolem 4649 zł. Nejvyšší náklady jsou na hnojiva – 33 % z celkových nákladů. Což znamená aplikaci minerálních hnojiv NPK (v dávce 200-100-190 kg/ha) a vápníku (3 t/ha). Náklady na chemickou ochranu jsou okolo 4 %, osivo 4,7 % a státní povinné pojištění úrody (nařízení státu ze zákona mít pojištěno 50 % ploch) – 2,6 %. Výnos 2,324 t/ha je na hranici rentability při ceně 2000 zł/t. Při 2,5 t/ha index ziskovosti je více než 107 % (351 zł/ha). S výnosy 3 t/ha se výrobní náklady na jednu tunu sníží o 155 zł, a hrubá marže vzroste na 1 351 zł/ha, při rentabilitě 29%.

Tabulka 3. Obrat zahraničního obchodu řepky olejky v Polsku

Rok	Export (tis. tun)	Import (tis. tun)	Saldo (tis. tun)
2008	252,9	315,3	-62,4
2009	316,1	364,6	-48,5
2010	413,1	239,0	174,1
2011	190,0	340,0	-150,0
2012	130,0	400,0	-270,0
2013*	100,0	430,0	-330,0

* prognóza IEiGŽ-PIB

Závěr

- Porosty řepky v Polsku na podzim 2012 jsou ve velmi dobrém stavu. Dlouhá podzimní vegetace vede k velmi dobré kondici rostlin.
- Předpokládáme, že se cena udrží na hranici 2000 zł/t nebo poroste.
- Polští zemědělci musí věnovat vyšší pozornost ochraně rostlin (zvláště chorobám a škůdcům). Též nákup lepší mechanizace by jistě zabezpečil kvalitnější podmínky pro růst řepky (největší problém je kvalita secích strojů schopných zaset optimální množství osiva).
- Dalším nezastupitelným a dosti opomíjeným faktorem jsou v Polsku morforegulátory růstu (jak na podzim, tak i na jaře).

Poznámky

COBORU – Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych (jako český ÚKZÚZ)

GUS – Główny Urząd Statystyczny

IEiGŻ-PIB – Instytut Ekonomiki i Gospodarki Żywnościowej-Państwowy Instytut Badawczy

1 zł = 5,98 Kč

Použitá literatura

GUS, 2011. Rolnictwo w 2010r. Warszawa.

Rynek rzepaku. Stan i perspektywy. 2012. Analizy rynkowe nr 41. Wyd. IERiGŻ-PIB, ARR, MRiRW.

Vašák J., Bečka D., Mikšík V. 2010. Analýza výnosů ozimé řepky a prvá pognóza pro rok 2011. Olejniný, svět a ČR. Sborník z konference „Prosperující olejniný”, Praha 09-10.12.2010: 1-6.

Vašák J., Bečka D., Zúkalová H. 2012. Stav řepky v Česko-Slovensku před zimou 2012/13. Poradca pestovateľa , IPO, 7(II), 2-6.

Kontaktní adresa

prof. dr hab. Marcin Kozak, Katedra Szczegółowej Uprawy Roślin, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Wrocław University of Environmental and Life Sciences, 50-363 Wrocław, pl. Grunwaldzki 24A, e-mail: marcin.kozak@up.wroc.pl